Írta: Benedek Csaba-Kürtössy Péter
2012. november 15. csütörtök, 09:06 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 13:03

November 15. Lipót napja

Lipót a Babenberg-ház sarjadéka, Ostmark, a későbbi Ausztria őrgrófja (1073–1136), a jámbor középkori uralkodónak egyik jellegzetes megtestesítője. Ausztria patrónusa, akinek tisztelete német vidékeinken már a középkorban felbukkan. Így ott látjuk Lőcse egyik szárnyasoltárán (1507).

Kultusza igazában akkor kezd hazánkban föltűnni, amikor a Habsburg-dinasztia örökli Magyarország királyi trónját. Szent István megmarad ugyan az ország patrónusának, de a Szentháromság és Szeplőtelen Fogantatás barokk köztéri szoborkompozícióin hódoló szentek élén István király mellett megjelenik Lipót is, mint a dinasztikus jámborság képviselője, így Sopronban, Győrött, Újvidéken. A Habsburg-összefüggésekbe tartozik az is, hogy I. Lipót tanácsadója Kollonics Lipót Szakolca városában Szent Lipót tiszteletére építtetett (1699) a karmeliták számára templomot. Ehhez még vegyük hozzá, hogy ez a rend volt a legszorosabb szakrális kapcsolatban az uralkodóházzal. Az akkori, hazánkat is magábafoglaló osztrák karmelita provincia védőszentje jellemző módon éppen Lipót és István király volt.

Lipótot nyilvánvalóan újonnan települt német faluink, városaink választják frissen épült barokk templomaik védőszentjéül: Csepel (később Kisasszony), Budafok (1754), Lipótvár (Leopoldov, Szent István-kápolnával), Süttő, Torontálalmás (Jakuba, 1818), Örkény (1847). Lipót szobrát látjuk Üröm Lénárd-oltárán (1765), Magyaróvár és Halászi barokk főoltárán, továbbá Sorokpolány egyházában. Alattvalói hódolatból választották Pest XVIII. század végén keletkezett új negyedének a Lipótváros, templomának (1814) pedig a Lipót titulust, amelyet a főváros elmagyarosodásával István király patrociniumával cseréltek föl.

Lipót a dinasztiának legkedveltebb keresztneve volt, nevét két uralkodó is viselte. Ismerve a névválasztás társadalmi törvényszerűségeit, szinte kényszerűségeit, érthető, hogy a magyar arisztokrácia, nyomában pedig a német és zsidó polgárság is követte a példáját. Parasztságunk körében azonban nem vált népszerűvé. A szegedi tanyákon azonban igen ritkán máig akadnak Lépold keresztnevű parasztok. Palóc alakváltozata Lépot.

A budafoki Lipót-napi búcsú - az egyházi szertartások ünnepélyes áhitatán túl - egyben a családok, a rokonság összejövetelének nagy napja is volt, amikor a más településekre elszármazottak is hazajöttek.

Ezen a napon az ünnepi asztalra általában pulyka került, hiszen e nélkül nem lehetett igazi az ünnepi ebéd. Az ünnepi pulykákat az ifjúság nem egyszer, fiatalos virtussal, "görbe úton" teremtette elő. A promontori legények nem szégyelltek ilyenkor a szomszédos

községek - ezen belül is általában Tétény - derék tenyésztőitől pulykát lopni. A tolvajlás ezen gyakorlata olyannyira közismert tény volt, hogy a környező településeken a promontoriak gúnyneve is poukltíp (pulykatolvaj) volt.

A nap egyik jelentős szórakoztató eseménye volt a búcsú, ami önfeledt mulatságot jelentett a település apraja-nagyjának.

A templomi búcsú napján Budafokon - még a XX. század 30-as éveiben is - munkaszüneti napot tartottak, a gyárak, üzemek, vállalkozók ezt a napot fizetett ünnepként számolták el. Ugyanezen napon, a helybéli iskolákban tanítási szünet volt.

Forrás: Bálint Sándor ÜNNEPI KALENDÁRIUM II. Szent István Társulat, Budapest, 1977.

Budafoki sváb népszokások